

Kancelarija koordinatora OEBS-a za ekonomske i ekološke aktivnosti **Arhus centri**

Šta su Arhus centri?

Degradacija životne sredine, trka za prirodnim resursima i klimatske promene mogu da ugroze političku stabilnost. Sa druge strane, dobro upravljanje životnom sredinom i saradnja pomažu da se izgradi poverenje. U tome pomažu Arhus centri tako što uključuju građane, vlade i privatni sektor u dijalog o izazovima koji se odnose na životnu sredinu.

Rad Arhus centara se zasniva na Konvenciji Ekonomske komisije Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE) o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima koja se tiču životne sredine (Arhuska konvencija) iz 1998. godine.

Konvencija i pripadajući Protokol o registru ispuštanja i prenosa zagađujućih supstanci (PRTR) zajedno pomažu u rešavanju mnogih izazova u regionu OEBS-a: od klimatskih promena do smanjenja rizika od prirodnih nepogoda, od zagađenja vode do upravljanja opasnim otpadom. Takođe podržavaju vlade da uključe javnost u sprovođenje Agende za održivi razvoj do 2030. godine.

Naš mandat

Države učesnice OEBS-a su se obavezale da promovišu dobro upravljanje životnom sredinom, između ostalog i kroz Arhus centre, u raznim dokumentima, počevši od Istanbulske povelje za evropsku bezbednost iz 1999. godine. Od tada države učesnice naglašavaju značaj procesa i institucija za pružanje pravovremenih informacija o ekonomskim i ekološkim pitanjima od javnog interesa (Strategija OEBS-a usvojena u Maastrichtu 2003. godine), podizanja svesti o potencijalnom uticaju problema u oblasti zaštite životne sredine na bezbednost (Madridska deklaracija o životnoj sredini i bezbednosti iz 2007. godine) i uključivanja Arhus centara u poboljšanje ekološkog otiska aktivnosti koje se odnose na energiju (Ministarska odluka br. 5/13) i u smanjenje rizika od prirodnih nepogoda (Ministarska odluka br. 6/14).

Arhuska konvencija predviđa:

Pristup informacijama o životnoj sredini

Pravo građana da dobiju informacije o životnoj sredini od državnih organa.

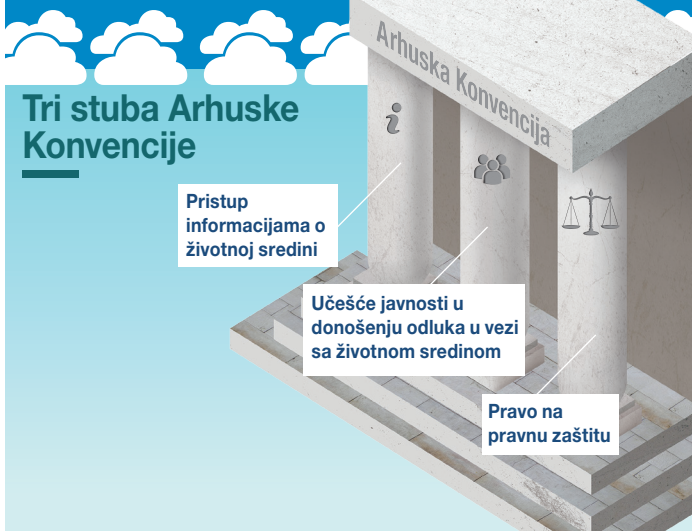
Učešće javnosti u donošenju odluka u vezi sa životnom sredinom

Pravo građana da učestvuju u donošenju odluka tokom priprema planova, programa, politika i propisa u vezi sa životnom sredinom.

Pravo na pravnu zaštitu

Pravo građana da imaju pristup pravnoj zaštiti u slučaju povrede njihovih prava na pristup informacijama ili učešće u pitanjima koja se odnose na životnu sredinu.

Protokol PRTR uređuje pristup javnosti informacijama uspostavljanjem inventara zagađivača sa industrijskih lokacija i iz drugih izvora.

Suočeni sa opasnim istorijskim zagađenjem nastalim iskopavanjem uranijuma, Arhus centri u Ošu, Kirgistanu i Kudžand, Tadžikistanu podižu svest lokalnog stanovništva o lokalitetima koja su zagađena uranijumom i načinima za njihovu remedijaciju.

Šta rade Arhus centri?

Arhus centri pomažu vladama u sprovođenju Arhuske konvencije i građanima u boljem razumevanju i ostvarivanju prava navedenih u toj konvenciji.

Kroz svoje lokalne kancelarije i Kancelariju koordinatora za ekonomske i ekološke aktivnosti (OCEEA), OEBS podržava osnivanje i rad Arhus centara od 2002. godine.

U bliskoj saradnji sa zemljama domaćinima i Sekretarijatom za Arhusku konvenciju Ekonomске komisije Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE), mreža Arhus centara se godinama brzo širi.

Osnovano je više od 60 Arhus centara koje je podržao OEBS i koji rade u 14 zemalja u četiri regiona.

Jugoistočna Evropa	Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija
Istočna Evropa	Belorusija, Moldavija i Ukrajina
Južni Kavkaz	Jermenija, Azerbejdžan i Gruzija
Centralna Azija	Kazahstan, Kirgistan, Tadžikistan i Turkmenistan

Aktivnosti

Arhus centri obezbeđuju platforme na kojima se javne institucije, lokalne uprave, organizacije civilnog društva i privatni sektor zajedno bave problemima životne sredine u svojim mestima i traže rešenja. Centri predstavljaju most između građana i državnih organa, a to postižu sprovođenjem niza aktivnosti, uključujući i sledeće:

- podizanje svesti javnosti o pitanjima životne sredine
- širenje informacija o životnoj sredini
- organizovanje javnih rasprava
- praćenje lokalnih ekoloških žarišta
- pružanje pravnog saveta građanima i nevladinim organizacijama u vezi sa pitanjima životne sredine
- uključivanje mladih i žena u ekološke inicijative.

Arhus centri su sve angažovaniji na regionalnom i međunarodnom nivou kroz zajedničke prekogranične aktivnosti i aktivno učešće na međunarodnim sastancima, u prekograničnim konsultacijama i procesima donošenja odluka.

Volonteri iz mreže Arhus Centara objašnjavaju značaj primene Arhuske konvencije građanima na lokalnom nivou, Zrenjanin, Srbija.

Šta rade Aarhus centri? (nastavak)

Konkretni prioriteti svakog od Aarhus centara se menjaju u zavisnosti od lokalnih potreba. Glavne tematske oblasti njihovog rada su:

- Upravljanje vodnim resursima
- Smanjenje rizika od prirodnih nepogoda
- Klimatske promene
- Upravljanje opasnim otpadom, uključujući uranijumski otpad
- Upravljanje otpadom u urbanim sredinama
- Ekstraktivne industrije, uključujući rudarstvo
- Održivi razvoj
- Zelena ekonomija
- Procena uticaja na životnu sredinu
- Uvođenje šdne perspektive
- Eko-novinarstvo
- Zakonodavstvo u oblasti životne sredine
- Osnaživanje mladih

Više informacija je dostupno na aarhus.osce.org

Prvi Aarhus centar je osnovan 2002. godine u Jermeniji. Danas, nacionalna mreža od 15 Aarhus centara, poput Aarhus centra Hrazdan, ohrabruje učešće OCD i lokalne zajednice u sagledavanju izazova u životnoj sredini i bezbednosti.

Partneri

OEBS blisko saraduje sa Sekretarijatom za Arhusku konvenciju UNECE-a.

Aarhus centri dobijaju veliku podršku kroz Inicijativu za životnu sredinu i bezbednost (ENVSEC), koja je u partnerstvu sa OEBS-om, kroz Program Ujedinjenih nacija za razvoj, Program Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, UNECE i Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu. Više podataka se može pronaći na www.envsec.org.

Aarhus centri u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji potpisali su zajedničku deklaraciju o saradnji u junu, 2015. Ovakvi ugovori su važni za održavanje dijaloga između civilnog društva u preko-graničnom kontekstu i efikasnijem pristupu zajedničkim izazovima u životnoj sredini

Pratite OEBS

Sekretarijat OEBS-a
Kancelarija koordinatora OEBS-a za ekonomske i ekološke aktivnosti

Wallnerstrasse 6
A-1010 Beč

pm-ceea@osce.org